

"Els països del sud com més paguem més devem"

L'economista brasiler Marcos Arruda és consultor d'unes quantes organitzacions internacionals en qüestions de socioeconomia, d'educació i de filosofia. Membre del Partit dels Treballadors del Brasil, actualment treballa en l'anàlisi de la globalització de la societat mundial i els problemes que planteja al món laboral.

Segons vostè, el procés de globalització del món sencer, degut a l'avenç tecnològic, no fa sinó consolidar un sistema centrat en el capital que ha de créixer constantment per sobreviure. També assegura que és un sistema que no té futur, com no en tenia gens l'anomenat "socialisme". Què cal fer per superar el sistema actual, i vers on cal anar?

—Cal canviar els dos actors de la cadira del poder, sigui l'estat, sigui el sector privat, i posar-hi en lloc seu la societat organitzada;

val a dir: ni mercat total ni estat total. M'agrada més una societat que sigui el subjecte del seu futur. Per a fer viable un projecte així caldria baixar fins allà on viu la gent, i parar de delegar al sector privat la producció i distribució de la riquesa; parar de delegar a l'estat la responsabilitat de prendre decisions, de fer política; parar d'esperar que els partits representin els nostres interessos.

—Però això no és canviar les rutines de producció, això és canviar la mentalitat de tota la societat! Com es canvien els valors en una societat globalitzada tan mediatitzada?

—És el punt més difícil. És un procés molt lent. L'estratègia que utilitzem al Partit dels Treballadors del Brasil [PTB] i a les organitzacions en què estic, és de construir diversos processos, al mateix temps i en tots els fronts de la realitat. N'és un el front econòmic. Aquí, per construir són necessàries diverses coses; nosaltres, per exemple, tractem de desenvolupar un moviment cooperatiu en cadenes productives, però no pas un moviment cooperatiu que només miri la realitat de cada cooperativa, que només vetlli per la competència entre els seus membres, sinó un moviment que s'esforci a crear unes relacions més solidàries. És des d'aquesta solidaritat cooperativista en cadenes de producció, i no sols en determinats sectors econòmics, que també es pot competir amb el sector privat.

—En quines situacions l'han aplicada, aquesta estratègia? Ha funcionat?

—En un àmbit de cooperatives i de govern municipal. Tenim uns seixanta municipis al Brasil, on n'hi ha més de quatre mil. En la majoria d'aquests municipis del PTB, hi hem desenvolupat un sistema per involucrar la població en mecanismes i en processos participatius, perquè com més vagi, més gent assumeixi el paper de ciutadà del municipi. És una cosa molt difícil, perquè hi ha una tradició, una cultura, de dependència envers les autoritats i l'estat tremenda. És el que vam fer en set anys de govern municipal en una ciutat del sud del Brasil, Porto Alegre. Vam crear-hi un moviment, vam estimular que barris i favelas de la ciutat, de 1.200.000 habitants, s'organitzessin o bé en associacions d'habitatsges o en assemblees per discutir i investigar els seus problemes, i per rebre els comptes municipals. A aquestes reunions, hi van tècnics de l'ajuntament, educats per educar, i expliquen què és el pressupost, com estan els comptes del pressupost municipal, quins són els ingressos i les despeses, quines decisions s'han pres, quines prioritats s'han atès... També recullen dels delegats de cada comunitat les prioritats més urgents i, entre tots, fiscalitzen els comptes de l'ajuntament.

—L'estat del benestar europeu és un bon camí cap a l'alternativa que planteja?

—Qualsevol estat que tingui un paper preponderant en la societat, qualsevol, fins i tot l'estat del benestar, o un estat que s'anomeni socialista, no és fidel al plantejament de l'estat, que és que el subjecte és la societat, no pas l'estat. L'estat del benestar és igual a un estat de beneficència, de dependència, que subministra el benestar a la societat.

—Ha apuntat que la globalització i la innovació tecnològica hauria de portar a la reducció de l'horari de treball.

—Per aquí vaig. Però això no passa perquè en un espai o en un ambient en què predomina una competència intensiva sense regulació, la tendència és de forçar cada empresa a apropiarse de tots els beneficis de l'augment de la productivitat per tal d'invertir-ne més en noves tecnologies i en més producció, cosa que impossibilita de dividir els guanys d'aquesta major productivitat amb els treballadors. Aleshores, quan es planteja la reducció del temps de treball, hom la lliga amb la reducció de la retribució salarial, que moltes vegades es redueix, sense comptar els acomiadaments en massa. Les dades que tinc sobre la reducció de l'oferta de treball en sectors diferents de l'economia dels països rics són molt preocupants. Només en el sector industrial, aquests últims vint-i-tres anys (del 1970 al 1993) l'oferta de treball s'ha reduït un 15% als vint-i-quatre països més rics. I la tendència és d'accelerar aquesta tendència d'eliminar llocs de treball. I aquí tenim un problema tremend que és la desocupació i la impossibilitat dels governs de mantenir al mateix temps una política de liberalització, de privatització i d'estímul de la competitivitat, per un cantó, i per un altre, de proposar solucions raonables per a la desocupació. Això és una contradicció que la globalització no permet de resoldre. Aleshores, tots els països, com l'estat espanyol, que opten per inserir-se en el joc dels mercats globals i de competir en aquests espais sense cap protecció del seu espai nacional, de la seva indústria i dels seus llocs de treball, opten per una impossibilitat.

—Quina valoració fa de Mercosur, el lliure comerç entre els països del con sud americà?

—Actualment els actors que comanden aquesta integració són grans grups nacionals i transnacionals. És la seva lògica que imposa la integració, no la lògica dels països respectius. Si furgues darrere els grans plantejaments dels ministres d'economia de l'àrea, veuràs que són molt corporatius, que els estadistes busquen la manera de protegir millor els interessos de les empreses instal·lades al seu país, perquè ara puguin operar amb llibertat a tota la subregió que forma Mercosur. Però com que la globalització camina pas a pas amb les regionalitzacions, esdevé una

"Aquí tenim un problema tremend, que és la impossibilitat dels governs de mantenir al mateix temps una política de liberalització, de privatització i d'estímul de la competitivitat, per un cantó, i per un altre, de proposar solucions raonables per a la desocupació. Això és una contradicció que la globalització no permet de resoldre."

contradicció. Al mateix temps que els governs d'aquests països treballen per la interregionalització, es veuen pressionats per altres forces globals per arribar a uns altres acords, que molt sovint violen l'acord intern de la subregió.

—*Són acords que cerquen la rendibilitat a curt terme?*

—Aquest és l'altre problema d'aquesta mena d'integració. Una integració és sempre un projecte a llarg terme, que involucra canvis profunds en la cultura del poble, en la seva manera de relacionar-se amb els altres.

CARME PUERTOLAS

—*Com valora acords similars entre Mèxic, EUA i Canadà?*

—És molt complicat. Mèxic, que s'ha inscrit amb el número 25 en l'OECD, entre els països desenvolupats... desenvolupats per decret, de sobte es creu que ja es troba al nivell de comerciar lliurement amb els EUA i el Canadà. De fet, el Canadà revisa profundament la política d'integració en l'espai de la NAFTA, perquè veu que paga un preu enorme en tots els nivells per restar-hi integrat. I Mèxic encara molt més. Allò que hi ha en joc és la possibilitat, cada cop més llunyana, que Mèxic tingui el seu propi projecte nacional de desenvolupament. Ja no la té, aquesta possibilitat. És un espai transnacionalitzat i ocupat de forma dominant per empreses, capitals i polítiques dels EUA. El deute extern no s'ha resolt, continuen endeutant-se, les crisis dels anys 94 i 95 van obligar Mèxic a fer vulnerable la seva política financera a un nivell mai imaginat. Tot plegat porta al fet que avui Mèxic tingui aproximadament més de 200 mil milions de dòlars de deute extern, quan fa cinc anys no arribaven als 80 mil milions. Aleshores ha de generar excedents suficients per poder continuar pa-

"Qualsevol estat que tingui un paper preponderant en la societat, qualsevol, fins i tot l'estat del benestar, o un estat que s'anomeni socialista, no és fidel al plantejament de l'estat, que és que el subjecte és la societat, no pas l'estat. L'estat del benestar és igual a un estat de beneficència, de dependència, que subministra el benestar a la societat."

gant les condicions que li imposen el Banc Mundial, el Fons Monetari Internacional, els creditors del nord, i al mateix temps desenvolupar la seva economia... Realment impossible. El que passa és que no pot tenir una política pròpia, i per continuar existint de manera solvent ha d'acceptar condicions que ja no són només condicions financeres d'un préstec, sinó condicions polítiques: quina política macroeconòmica ha d'adoptar per al seu país, quines prioritats ha d'atendre, com ha d'orientar uns recursos escassos, i per a quina producció. Tot això és controlat, no li resta autonomia perquè Mèxic pugui estipular la seva pròpia economia. I això s'ha d'evitar on sigui.

—*El Brasil és un dels països on es veu que els rics cada dia són més pocs i més rics i els pobres, cada dia són més, i més pobres.*

—La clivella cada any és més profunda. L'any 1980, el 10% més ric del país concentrava el 44% de la riquesa nacional, en termes de PIB. I l'any 90, aquest grup del 10% controlava el 52% de la riquesa. Això és terrible. El Brasil és un dels pitjors països en distribució de la riquesa. Això és indisculpable en un país tan ric i tan gran com el Brasil. Sobre el deute extern, el Brasil l'any 80 tenia 79 mil milions de deute extern, l'any 90 havia pujat a 116 mil milions, i l'any 94 ja eren 144 mil milions: és un creixement total del 109%. Amb tot, entre els anys 80 i 94 vam pagar un total de 190 mil milions en servei del deute, en interessos i amortitzacions. Aleshores, si paguem tot això des dels anys 80, com concebre que en aquest espai el deute pràcticament es vagi multiplicar per dos? La conclusió és que la lògica que domina és aquesta: com més paguem, més devem, perquè necessitem diners per als deutes i perquè el país no es quedi aturat. Això és absurd. L'altra dada és sobre els països més endeutats del món. Entre l'any 90 i 94, van pagar 800 mil milions, però el seu deute extern va augmentar d'1,5 bilions a quasi dos bilions de dòlars. Se'n dedueix fàcilment, doncs, que un continent com l'Àfrica no fa sinó finançar la modernització dels països del nord. Això és immoral.

—*Quina solució veu, per posar fi aquest cercle viciós?*

—Primer de tot cal voluntat política de resoldre el problema, perquè ultrapassa la qüestió purament econòmica. Els països no tenen figures jurídiques que els defensin i sofreixen un tribut neocolonial desproporcionat a la realitat. La solució és política, evidentment. Cal dir als actors financers que han deixat diners sabent que hi havia risc, que han rebut comissions pel risc, que n'han rebut interessos, que si ara no en poden cobrar, que assumeixin la seva part de perjudici, que és de no rebre.

Oriol Cortacans